

קטגוריה וסניגוריה

הרינו מפרסמים כאן מכתב שנשלח להייל בן תורה בעת שבתו על אדמת מצרים. השולח: רב מישראל השווה עתה בארה"ב. הרב אליעזר ולדמן מגיב על תוכן הדברים בשיחה שקיימנו עמו.

ניו-יורק

בס"ד ערשב"ק פר' שמות טו"ב טבת התשל"ד

שלום וכטו"ס לר'... היקר לאוי"ט!

שמחנו בקבלת מכתבך שהוא היה לנו האות הראשון שאתה מקבל את מכתבינו ואת גלוינו, בס"ד שעתה שקט קצת ואין קרבנות ואנו מחלים לתשועת ד' שהיא כערף עין ושיאמר למלאך המשחית די.

יש לי הרושם שמדברים בארץ יותר מדאי על גאולה ופחות מדאי על תשובה. גאולה הוא ענין של שמים, תשובה היא ענייננו. וע"י שמדברים יותר מדאי על גאולה ומשיח יש הרגשה שאין הצרות תוצאות ישירות מחסרוננו אלא חשבון שמים נסתר ונעלם, ונעבאך צריך כל כך הרבה לתקן ואין נעשה די בכיוון זה, ולא די בזה אלא שבעטיה של המלחמה נתרבו חילולי שבת שאינם צריכים. ואני אגלה לפניך את ליבי שקשה לי להאמין שיש צורך באימונים בשבת. איך אפשר לסמוך על הערכות על אנשים שנתגלו כמוטעות בענינים שהם כביכול מקצועם? ומכ"ש בעניני שבת שאצלם אינו חשבון כלל. עכ"פ ליבי כבד בקרבי ואיני יכול להבין שמחללים שבת על אימונים כאלה באותו חשבון של פקוח גפש כמו במלחמה, גיסי י. ש. נ"י כתב לי שהצבא מביא דוגמניות לצבא וכדאי בזיון וקצף. ומדוע אין יוצאים בחריפות נגד תועבות שכאלה? הרבה בחורים כתבו לי וכל ההתעוררות שדברו עליה חלפה עברה והיא רק נחלתם של יחידים והרוב הגדול מופקר כבתחילה, ובעקר בגלל תאוות. והגם שיש בידינו פסק ממרן הגדול בעל החזו"א וצוק"ל שרוב אנשי דורנו (למעט המנהיגים והאנשים שראו ביקרא דאורייתא שהם בגדר מורידים ואין מעלים. א"כ בזמננו לא קיים דין זה כפסקו הטהור של מרן וצוק"ל) הם תינוק שנשבה, אבל הם תינוק משוגע ששגעונו הורס את עצמו ואותנו וצריך להלחם נגדם ולא לשגות באשליות. כל האומר הקב"ה וותרן יותר מעוהי, ויש חילול ד' והטחה כלפי מעלה בתועבות אלו, ד' ירחם.

המצב הרוחני בארץ במשך השנים האחרונות מונע רבים וטובים מלהשתקע בארץ ואפילו רחוקים מתורה שרוצים למצוא בארץ אתגר חברתי קשה להם למצוא באשר הם טוענים שהכל רוצים בארץ לחקות את סגנון החיים האמריקאי. ואני מבכה כ"כ את תבלי המשיח שבו אנו נמצאים שמתקיימים בנו כל דברי המשנה סוף סוטה, חסרה לי אולי מדרגה פנימית לשמוע את פעמי השמחה של הגאולה. אך לי נראה שעתה יש לומר לשאננות ולשמחה מה זו עושה, והלואי ויראה ד' כי אין אתנו יודע עד מה ויתקיים בנו מהרה ההבטחה על מול ערלת הלב.

האנטישמיות קצת ירדה שעתה. מאשימים את חברות הנפט שהן ככוונה לא מוציאות דלק לשוק כדי להעלות את המחירים. והאמת שתמיד היה עשוי שובא ליעקב, ותמיד, ובעקר בשנים האחרונות היה העולם נגדנו אלא ששקענו בחלומות הבל בגלל שטיפת המוח של העומדים בראש המשטר בארץ. ועתה אנו נדרשים לתת את הדין. עכ"פ תקוותנו היא בחינוך בתורה ומצוות לנו ולכל אלה שבאופן ריאלי אפשר להשפיע עליהם ובזכות מעט התורה והתפילה יבוא לציון גואל בב"א.

שלך בידידות ורוב ברכה

תגובה למכתב

(תגובה בע"פ שנרשמה ע"י מערכת מורשה)

שאלה:

מה דעתך על קביעתו של כותב המכתב שמדברים בארץ יותר מדי על גאולה ופחות מדי על תשובה וכתוצאה מכך גורמים לצבור שלא יעסקו בתשובה?

תשובה:

יש לעקור את הטעות המפרידה בין צעדי הגאולה לצעדי התשובה. כל התקדמות אמיתית בגאולה מהווה גם התקדמות בתשובה. השיבה לחיק עמנו, לארץ ישראל ולעצמאות מדינית היא שלב בתהליך התשובה, כשם שהיא שלב בתהליך הגאולה. כי שני תהליכים אלו קיימים אלו שלובים זה בזה כתרי ריעין דלא מתפרטין. וכה הם דברי בעל המשך חכמה: "... וזה והשבות אל לבבך, כי אהבת ישראל חקוק בלבבו... ואז ושבת עד ד' אֵלֹקֶיךָ, כי אחרי אשר ישוב אל עמו בטח ישוב אל אֱלֹקָיו וישוב מכסלו ורפא לו" (משך חכמה פרשת ניצבים) רוצה לומר שכל צעד של גאולה מביא לידי צעד מקביל בתהליך התשובה וכדברי הרב קוק וצ"ל בספרו אורות התשובה עמ' יז: "הארת התשובה ישנה בישראל, התעוררות חפצה של האומה בכללה לשוב אל ארצה, אל מהותה, אל רוחה ואל תכונתה, — באמת אור של תשובה יש בה... התשובה היא תשובה פנימית, אלא שהיא מכוסה בהרבה מסכים חוצצים, ואין כוח בשום עכוב ומניעות השלמה לעכב את האור העליון מהופיע עלינו"

יש בודאי אי בהירות ביחס למהות הישראלית אצל חלק מהשבים והנגאלים מכל מקום מציאות של תשובה וגאולה קיימת.

שאלה:

האם בכ"ז אין הדיבורים המופרזים על גאולה דוחקים לצד את הצורך בתשובה מעשית, ולא מאפשרים לראות את מאורעות הימים במבט נכון, כלומר שהם ענש על חטאי הדור?

תשובה:

אפשר להחזיר את העם בתשובה רק על ידי הבאתו להכרת משמעותה של המציאות הישראלית של הדורות האחרונים — דורות התחייה הלאומית. התיקון לא יבוא על די העלמת האמת אלא אם נסביר באפן נכון את הדחפים האלווקיים המעוררים את העם להנתק מהגלות ולעלות ולהתעלות לבנין חייו העצמיים בארץ אבותיו, וכל זאת תוך גלוי כוחות

אדירים של מסירות נפש למען עמו וארצו. "ואין ספק שהיא מצוה גדולה כי הקיבוץ הוא אתחלתא דגאולה, — ובפרט עתה שראינו התשוקה הגדולה הן באנשים פחותי ערך, הן בכינונים, הן בישרים בלבותם, קרוב לודאי שנתנוצץ רוח הגאולה" (שו"ת ישועות מלכו של הגאון מקוטנא — יו"ד סי' ס"ו).

כמובן שיש להדגיש שכל עוד שלא מגלים ומפעילים את כוחות הקדושה שבנשמת האומה והגאולה, עדיין אחוזים רק בכלים שהאור האלקי צריך להאחז בהם, ויש למלא כלים אלו באור תורה ונר מצוה. יחד עם זאת צריכים בני הדור לדעת ולחוש היטב שכוחות אלה של שיבה אל העם והארץ, של מסירות נפש ואהבת ישראל, הם עצמם כוחות של קדושה שצריכים למצוא את ביטויים המלא בחיים מלאים קדשה. "מה צריכים או צדיקי הדור לעשות? למרוד ברוח האומה, אפילו בצבור, ולמאוס את קניניה, זהו דבר שאי אפשר!! רוח ד' ורוח ישראל אחד הוא, אלא שהם צריכים לעבוד עבודה גדולה לגלות את האור והקדש שברוח האומה, את אור אלוקים שבתוך כל אלה, עד שכל המחזיקים באותן המחשבות שברוח הכללי ובכל קניניו ימצאו עצמם ממילא שהם עומדים שקועים ומשרשים וחיים בחיי אלוקים, מוזהרים בקדושה ובגבורה של מעלה" (אורות — ס"ד).

ביחס לראיית המאורעות כעונש על חטאים, בודאי כל היסורים וכל העיכובים בהשלמת הגאולה באים עלינו מפני חטאינו. אבל אין החטאים נמצאים דוקא אצל הזולת. אין ספק שלנו, אנשי התורה והמצוה, יש חלק ניכר ביסורי הגאולה כתוצאה מזה שלא השכלנו להביא את כל העם לאמונה בה' עקב התגלותו בתחית האומה, ומשום שלא הצגנו לעיני אחינו הקרובים והרחוקים את מהותה האמיתית של תורת ארץ ישראל ולא הראינו לדעת שכל כוחות התחיה והגבורה הלאומית יונקים ממקורות קדושה.

עלינו לעשות הכל כדי להפחית את היסורים ולקרב הגאולה וזה באמצעות שני דברים: אמונה ואהבה. אמונה במעשי ה' הגואל את ישראל ומחזירם בתשובה והגברת האהבה לעמנו ולכל אחד ואחד מבניו כדברי הלל הזקן: "אוהב את הבריות ומקרבן לתורה" על ידי אהבת הבריות, שהם בריותיו של הקב"ה גאהב את התורה ונותנה.

שאלה:

האם הכלל "תינוקות שנישבו" חל גם על אלו ששנו ופרשו?

תשובה:

במובן מסויים חל הכלל "תינוקות שנישבו" גם באלו שלמדו והריחו רק קצת ריח של תורה ובעקבות זאת רחקו מהתורה. התורה הצטיירה בעינם בצורה מעוותת ומסולפת ורחוקה מהתמונה האמיתית, הם חזו בתורה שהיתה בבחינת מצות אנשים מלומדה, תורה של גלות בחלקיות תופעתה הן בכמות והן באיכות. היא נתפסה כמנוגדת לתחיה של גבורה ורעננות חיים.

מתוך צרת הגלות הצטיירו אנשי התורה והאמונה כמסכנים, כפופי קומה, חלושי כח ונטולים שמחת חיים. תורה כזאת לא סיפקה את שאיפותיהם. משום כך אפשר להחשיבם כשבויים בידי משגייהם. מתפקידנו הוא להאיר עיניהם בתורת אמת. לפרוס לפניהם את רוממותה של התורה וקדושתה המוליכות אותנו קוממיות.

שאלה:

האם צודקים אלו הנמנעים מלעלות לארץ ישראל בשל המצב הרוחני-דתי והחברתי השורר כאן?

תשובה :

איך יכול יהודי מאמין להתחכם עם מצוות התורה ולהחליט על דעת עצמו מתי לקיים מצוה ומתי לא? הלא כה ברורים הם דברי הגמרא והרמב"ם: "לעולם ידור אדם בארץ ישראל אפילו בעיר שרובה עכו"ם ולא ידור בחוץ לארץ אפילו בעיר שרובה ישראל" והוסיף הגאון ר' אלי' קלצקין "... עיר שרובה עכו"ם, — והוא הדין מומרים".

התחכמות זאת כלפי דברי א-לוקים חיים ביחס לבנין מלכות ישראל בארץ ישראל וישובה של הארץ וגאולתה, נובעת מאי הבנה של מציאות הקדושה שבארץ ישראל וכוחה להוציא לפועל את הכוחות האלוקיים הגנוזים בנשמת האומה. הגיע הזמן שכל בן תורה יקבע עתים ללמוד מקיף ועמוק של ערכה של קדושת ארץ ישראל ותהליך תשובתם וגאולתם של ישראל בנוסף ללימודים של יראת ה' שהיא לבדה חכמה.

יחד עם זאת חשוב ביותר שנברר קדושתם הסגולית של ישראל וסיבת עיכוב גילוייה של קדושה זאת ואיך נתגבר על העיכובים ועל ידי כך לעזור לדור התחיה כפי שאמר הקב"ה: "כי ידעתי את מכאוביו וארד להצילו". שהנה ראוי לכל חסיד שיתכוון במעשיו לטובת הדור כולו לזכות אותם ולהגן עליהם (מסילת ישרים ספי"ט).

ולסיכום, במקום לעורר קטרוגים צריכים אנו לאזור אמן לב ומעשה, באמונה ואהבה לעבוד את עבודת עמנו. לקשר גילויי תחייתו, גבורתו וטובו למקור קדושת גשמתו האלוקית ובוה לכוון אורחות חייו להרגלי תורה ומצוה בדרך לגאולתנו השלמה בע"ה.